

DOCUMENTE DIN ARHIVELE FRANCEZE PRIVIND CREAREA MONEDEI NATIONALE ÎNTRE 1867-1870

Cătălina Opaschi

"Eu vă aduc o inimă leală, cugetări drepte, o voință tare de a face binele, un devotament fără margini către noua mea patrie..."¹, cu aceste cuvinte se adresa Prințul Carol de Hohenzollern, Adunării Deputaților, în ziua de 10 Mai 1866, abia sosit în țara care-l ceruse ca Domnitor.

Conștient că va avea de înfruntat numeroase greutăți încă de la început, Prințul Carol a trecut imediat la conturarea unei strategii menite să-l legitimeze pe tronul României, sprijinit de o pleiadă de străluciți oameni politici români.

Prevenit de I.C.Brătianu, încă de la întrevedere de la Düsseldorf asupra dificultăților, i-a urmat sfatul luând "imediat posesiunea Tronului"², în ciuda afirmațiilor categorice ale marelui vizir Aali-Pașa: "Sublima Poartă este irevocabil decisă să nu subscrie la o combinație atât de insolită, cât și iluzorie"³

În iunie 1866 I. Ghica, care avea bune relații cu Aali-Pașa și lumea diplomatică a Constantinoplei, pleca în capitala Imperiului pentru a obține recunoașterea Prințului Carol, în condiții acceptabile. Negocierile vor fi anevoioase și primul proiect propus de turci va fi respins de Consiliul de Miniștri și de Prinț ca "ofensator și inadmisibil". Cu atât mai mult cu cât, la 29 iunie/11 iulie se votează Constituția care-l proclamase pe Carol Doimn al României, iar el jurase: "...voi păzi Constituțiunea și legile poporului românesc, drepturile sale naționale și teritoriul său neatins"⁴. La articolul 93, alineatul 13, se menționa dreptul Domnului de a bate monedă, devenit drept constituțional și intrând astfel în contradicție flagrantă cu punctul 12 din proiectul turcesc, care preciza: "...ca și în trecut, Principatele Unite nu vor conferi decorații și nu vor bate monedă"⁵.

În iulie se prezintă Turciei un contraproiect românesc în care se insistă pe denumirea țării - România, se cerea domnie ereditară pentru Prinț, care trebuia recunoscut înaintea vizitei de investitură, nu se accepta formula apartenenței țării ca "parte integrantă" din Imperiul Otoman. Articolul 12 era suprimat, întrucât nu exista nici un tratat care să-l sprijine, fiind considerat ca o chestiune de ordin intern, în care turcii nu se puteau amesteca. Dacă Turcia considera chestiunea de ordin extern era dateare să ceară acordul puterilor garante.

În august, Dimitrie Brătianu ducea la Paris, Împăratului Napoleon al III-lea, o scrisoare din partea Prințului care conta pe sprijinul lui, așa cum se întâmplase și până atunci. I se explicau greutățile pe care le avea în problema recunoașterii, datorită "relei voințe a Sublimei Porți...condițiile pe care pretinde să mi le impună nu puteau fi acceptate, am făcut Turciei toate concesiile pe care poziția mea de Prinț de Hohenzollern îmi permiteau să le fac...Fericirea poporului român a devenit scopul vieții mele; am închinat împlinirii acestei misiuni toate

clipele mele, toate aspirațiile mele."⁶ Spre sfârșitul lunii, Dimitrie Brătianu se întoarce cu un răspuns încurajator din Franța: Turcia trebuia să-l recunoască pe Prinț, "sans condition"⁷. Acest fapt îl face pe Ion C. Brătianu să insiste ca negocierile să se ducă cu mai puțină prudență. El se baza pe faptul că Turcia avea probleme din cauza revoltei din Creta, iar Rusia avea o atitudine ambiguă dând uneori impresia că sprijinea România, fie și numai pentru a stârni îngrijorarea celorlalte puteri europene.

Noile propuneri turcești vin mult ameliorate, în sensul cererilor românești, iar la punctul 7 este menționată "încuviințarea dreptului de a bate monedă proprie", drept condiționat și "depreciat" de obligația ca monedele să poarte un "semn" care să probeze dependența față de turci. Dreptul de a înființa decorații este în continuare oprit.

În octombrie problema recunoașterii era rezolvată definitiv. În scrisoarea adresată de Aali-Pașa Prințului Carol se confirma dreptul de a bate monedă "sub rezerva ca această monedă să poarte semnul particular al guvernului imperial, semn al cărui fel va face obiectul unui aranjament special"⁸.

Prințul i-a răspuns preluând ambiguitatea din formularea referitoare la "semnul particular" turcesc, lăsând ca "exercițiul acestui drept să fie reglementat mai pe urmă, în amănuntele lui".

În octombrie Prințul a făcut vizita la Constantinopol, primind firmanul de investitură, în care, la articolul 3 se specifica: "Fiind dată Principatelor unite din partea noastră autorizația de a avea o monedă specială, purtând un semn al Guvernului nostru, semn care va fi ulterior hotărât între Sublima Poartă și tine, tu te îndatorești a considera această autorizațiune ca fără urmare, câtă vreme această hotărâre nu va fi luată"⁹. În privința semnelor ce trebuiau puse pe monede, Prințul a primit lămuriri într-o scrisoare de la vizir, din decembrie, în care se arăta că aceste semne, de pe monedele de aur și de argint, erau lăsate "...la aprecierea Alteței Voastre Serenissime, care va alege unul din cele două semne ale Imperiului și va binevoi să ne dea un model"¹⁰. Ca semn al înaltei bunăvoințe Imperiale, "...pentru a da Guvernului Vostru un mijloc de-a încuraja actele de devotament sau de a recompensa anumite servicii civile și militare...Alteța Voastră Regală va avea facultatea de a crea o medalie".

În aceste împrejurări, oamenii politici români au trecut la alcătuirea unui proiect de lege pentru înființarea sistemului monetar național. Studii mai fuseseră elaborate și în timpul lui Alexandru Ioan Cuza, de către Victor Place, pentru "romanat", dar nu se finalizaseră.¹¹ Proiectul de lege a fost adoptat și a intrat în vigoare cu data de 1/13 ianuarie 1867, ca "Lege pentru înființarea unui nou sistem monetar și pentru fabricarea monedelor naționale". Se adoptase sistemul zecimal de tip francez, fiind prevăzută baterea de monede de aur (20,10 și 5 lei), de argint (2,1 leu și 50 bani) și de aramă (10,5,2 și un ban).

În articolul 10 se arăta: "Moneda va avea pe o parte *armele țării* și pe de alta indicațiunea valorii nominale și anul"¹². Nu se amintea nimic de "semnele" turcești. Momentul fabricării monedelor a fost amânat pentru o perioadă nedefinită,

motivația fiind de ordin economic, statul nu dispunea de fonduri suficiente. În dezbaterile parlamentare, în mod tacit, oamenii politici, indiferent de orientare, s-au ferit să pomenească de adevăratul motiv, de natură politică, adică situația de neconceput ca moneda să poarte semnul dependenței față de Poartă. De aceea și formularea a fost vagă, în speranța modificării contextului european.

Dincolo de urmările benefice în planul dezvoltării economice, legea din 1867 avea o importantă conotație politică, afirmând doleanțele românilor de a merge pe calea ce ducea la cucerirea suveranității și independenței statale. Lupta s-a dus anevoios, pas cu pas, după o strategie bine gândită, folosind orice ocazie și impunând politica faptului împlinit.

La 8 martie 1869, Ion Strat, agentul român de la Paris, scria ministrului de externe al Franței, marchizul de la Valette: "Guvernul Român decidând să bătă 25.000.000 de monede divizionare *cu efigia prințului Carol* am fost însărcinat să fac pe lângă Excelența Voastră demersurile necesare pentru a obține ca această lucrare să se poată executa sub controlul Guvernului Imperial, într-una din monetăriile sale...trebuie să vă aduc la cunoștință că dreptul de a bate monedă a fost recunoscut acum câteva zile la Constantinopol și prin urmare, nici o dificultate nu va fi ridicată din această parte"¹³ (s. n.).

Câteva zile mai târziu, Strat îi scria și Prințului Carol, plângându-se de atitudinea opiniei publice occidentale care dă crezare tuturor zvonurilor rele privind România, majoritatea nejustificate și întreținute. Cu alte cuvinte, după cum remarcă Prințul odată, "România, adică, e ca acei copii care sunt bătuți întotdeauna fie că s-au purtat bine, fie că nu"¹⁴. Ion Strat îi mai aducea la cunoștință că încă nu a putut antama problema baterii monedelor "cu efigia Alteței Voastre", cu nici un antreprenor francez, deoarece "...decretul Sultanului care recunoaște dreptul Prințului României de a bate monedă de aur și argint, nu a fost încă îmbrăcat în forma dorită pentru a fi făcut public." El aștepta autorizația finală sperând să fie de urgență informat și adăuga: "Nu știu care a fost forma convenită între agentul nostru la Constantinopol și guvernul turc pentru recunoașterea acestui *nou drept* (s.n)". În final se referea și la "problema decorației" pe care s-a străduit s-o rezolve satisfăcător, insistând pe lângă lordul Lyon, care i-a promis să sensibilizeze și guvernele Franței și Austriei, în cazul în care vor judeca momentul ca oportun¹⁵.

Situația era urmărită cu atenție de Franța, căci în același timp, ministrul de externe francez scria consulului său de la București, Mellinet (la 17 martie 1867), despre solicitarea lui I. Strat și faptul că s-a interesat la ambasadorul din Constantinopol despre chestiune. I s-a transmis că decizia luată de Poartă nu a fost făcută publică, deși cererea română a fost "rezolvată".

Pe aceeași hârtie, o altă mână a adăugat, probabil mai târziu: "Prin legea votată la 22 aprilie 1867, guvernul român a stabilit un nou sistem monetar analog celui al Franței și Italiei. Legea nu face nici o mențiune a semnului otoman cerut prin scrisoarea vizirală din 15 decembrie 1866, dimpotrivă, indică faptul că piesele fabricate vor purta pe o parte armele Principatelor și pe cealaltă indicația valorii. Poarta, după ce a reclamat, a sfârșit prin a da un consimțământ verbal acestei

alterații a clauzelor precedente. Dar imediat, Cabinetul de la București, modificând propria lege a făcut să fie bătute monede cu efigia Prințului, cu inscripția "Carol prinț al Românilor". Poarta nu a vrut să recunoască această nouă derogare de la Convenție și cere, sau să se respecte textul legii, sau să se fixeze un semn pentru a constata suzeranitatea sultanului. Chestiunea n-a primit încă soluția în nici un sens și provizoriu, Monetăria din Paris, care a întreprins baterea pieselor, a încetat să mai împromute atelierele pentru această lucrare¹⁶.

Într-o scrisoare din 7 iunie, M. Kogălniceanu se plângea Prințului de "obrăznicia crescândă a Porții față de România", provocată fiind de Franța și Austria, iar I. Strat îi comunica protestul ambasadorului turec din Paris, legat de monedele cu efigie și refuzul Franței de-a le executa¹⁷.

Ministrul de externe român remarca în scrisoarea către agentul din Constantinopol (la 10 iunie), că, în problema monedelor, Turcia "ce ne dă cu o mână, ne ia cu cealaltă, numai pentru că Franței i-a plăcut să fleteze Austria în pretențiile ei". Această atitudine dădea apă la moară adversarilor politici (din țară), care caracterizau guvernul drept pro-maghiar și concluziona: "Turcia ne forțează în acest fel să adoptăm o altă linie de conduită pentru a ne salva interesele și drepturile țării"¹⁸.

În 19 iunie I. Strat telegrafia din nou anunțând protestul ambasadorului turec la Paris: "Astfel Cabinetul de la Tuilleries va da autorizația de a bate monede numai dacă se renunță la efigie"¹⁹.

În 24 iunie 1869 I. Strat vine cu noi precizări referitor la protestul ambasadorului turec, remis de la Valette. Scrisoarea primită de la Dimitrie Sturdza, din Constantinopol îi relata despre întreprinderile avute în capitala turcă, cu ambasadorii Franței, Angliei și principalele personalități turce, căpătând convingerea că, în acel moment nu se putea ajunge la vreo concesie în legătură cu efigia. Mai mare opoziție și rezistență venea de la Pesta, decât de la Constantinopol: "Nu e nici o îndoială că Guvernul ungar care continuă să fie foarte bănuitor asupra a tot ceea ce, de aproape sau de departe poate avea legătură cu românii din Transilvania, consideră o monedă românească cu efigia Alteței Voastre și cu titlul "Principe al Românilor", ca un instrument de propagandă și de protest față de starea actuală a lucrurilor. "Strat era de părere că în ultimul protest al Turciei, cuvântul de ordine era dat de la Viena: "în fața acestei situații cred că e de datoria mea să mă abțin de la orice nou demers în această afacere și să aștept instrucțiuni ulterioare de la Guvern în legătură cu propunerea pe care am făcut-o, de a fabrica monedele noastre în Belgia sau în Anglia, în cazul în care se va decide să se mențină efigia"²⁰.

Observațiile lui I. Strat sunt confirmate în scrisoarea lui M. Kogălniceanu, din Düseldorf, din 1 iulie 1869. El relata Prințului Carol că ministrul de externe Andrassy i-a promis concursul în problema monedei, cu condiția ca inscripția din jurul efigiei să fie schimbată din "Prințul Românilor" în "Prințul României". Austria se plânsese Franței că legenda avea un caracter "iredentist", încurajând nesupunerea și revolta românilor din Transilvania. Prințul remarca:

Lucrul nu este așa de ușor, cât timp Ungaria îi va asupra pe românii din Transilvania și Banat"²¹.

În paralel cu această adevărată ofensivă pentru a impune moneda națională conform doleanțelor românești, se iau o serie de inițiative, atât pe plan intern cât și pe plan extern, care conturează tot mai clar intenția bine orchestrată ce avea o singură finalitate: înlăturarea suzeranității turcești. Deși aparent aceste măsuri țineau de formă, ele aveau o profundă conotație de fond. Astfel, în aprilie se prezentase un proiect pentru schimbarea armelor țării, prin completarea stemei cu simbolurile Olteniei și a ținuturilor de la mare, acțiune relatată pe larg de Mellinet ministrului său, în noiembrie²². Lucrul nu putea fi întâmplător, când zvonurile diplomatice vehiculau ideea împărțirii țării.

Agenții diplomatici români primesc misiunea de a aborda chestiunea capitulațiilor, a jurisdicției consulare, a libertății de a încheia tratate. Se insistă mult pentru schimbarea denumirii țării în România²³, din Principatele Unite, denumire care nu mai era de actualitate, fiind deja o realitate permanentă. Se cerea și modificarea titlului dat de Convenția din 1858, prințului donnitor și a modului de adresare²⁴.

Deși Poarta se opunea acestor inițiative, părerea ambasadurului austriac de la Constantinopol, transmisă lui D. Sturdza, era că turcii s-au convins că România este pierdută pentru ei nu s-ar putea opune chiar dacă și-ar fi declarat independența. Deși momentul n-ar fi fost bine ales. Prințul Carol îi va cere lui D. Sturdza să smulgă de la turci și dreptul de a acorda decorații (nu numai medalii), adică o altă prerogativă a unui stat suveran.²⁵

Încurajați de acceptul Turciei de a recunoaște titulatura "România" în februarie 1870, măsurile pentru consolidarea suzeranității continuă.

La 24 februarie 1870 la București se inaugurează noua clădire a Monetăriei Statului, dovedind că drumul pe care pornise țara urma o strategie fermă și urmărită cu perseverență, în ciuda tuturor obstacolelor externe. Acțiunea era binevenită și pentru a nu mai depinde de intermediari în exercitarea acestui drept, atât de greu obținut și des obstrucționat de factorii externi. În condițiile date, se urma politica pe care Prințul Carol o urmărise încă de la venirea în țară: "numai nu trebuie a se gândi cu voce tare, nici a vorbi tare; este de ajuns a se urmări un scop, fără a căuta să se coacă fructul înainte de vreme"²⁶.

Cu prilejul inaugurării Monetăriei se bat primele piese de aur cu ofigia Prințului Carol și inscripția "cam contestabilă", de Prinț al României", ca și monede de argint cu valoare de 1 leu.

Reacția Turciei nu întârzie. Marele vizir Aali-Pașa scrie prințului în 10/23 aprilie, reproșându-i inaugurarea Monetăriei și fraparea monedelor cu inscripția "Carol I Prinț al României". Amintindu-i de angajamentul luat la investitură, îi reproșa lipsa "semnelor" turcești de pe monede, adoptarea Legii din aprilie 1867, care nici ea nu pomenea de aceste semne, ba și că în locul lor trebuia -conform legii- pusă stema țării. Vizirul îi explica Prințului că Poarta îi făcuse concesiunea de-a accepta formula din lege numai pentru a consolida guvernul nou creat la acea

epocă, dar a avut apoi surpriza comenzii de monede din Franța, cu efigia princiară și legenda "Carol Prinț al Românilor", care nu mai respecta nici legea din 1867, de aici intervenția Porții și suspendarea comenzii în Franța. Aceste antecedente și vestea baterii noii monede chiar la București, "rănesc drepturile suzerane ale Majestății Sale Imperiale Sultanul și cuvântul dat de Altețea Voastră", așa încât Sultanul protestează față de acest act ilegal și declară noua monedă bătută la București, fără valoare și-i interzice circulația în Imperiu²⁷.

Reacții adverse vin și din partea Austriei care, prin scrisoarea ministrului de externe către consulul de la București (din 29 martie 1870), arată că "mai multe Curți garante" l-au interpelat în legătură cu atitudinea față de această acțiune "care poate fi privită ca o încercare a Guvernului de la București, de a se degaja de legăturile care-l leagă de Sublima Poartă". În aceste condiții nu mai putea fi vorba de a ne susține pretenția de recunoaștere internațională a denumirii de România, nici de Austria, nici de alte Cabinete europene, atâta timp cât stipulațiunile existente în legătură cu monedele naționale vor rămâne neaplicate²⁸.

Atitudine rezervată are și Franța, după cum reiese din depeșa consulului Mellinet din 27 aprilie 1870. El îl atenționase pe ministrul de externe Golescu asupra faptului că baterea noii monede "a paralizat toate eforturile Guvernului Majestății Sale pentru a obține de la Poartă recunoașterea noii denumiri de România", guvernul francez fiind în imposibilitatea de a-i da concursul. Pe de altă parte recunoștea că noul cabinet instalat la București "va refuza să raporteze măsura care froasase, pe bună dreptate, susceptibilitatea Porții", aceasta însemnând că dădea o lovitură fatală autorității Prințului. Mellinet mai observa că: "...este foarte regretabil că s-a așteptat la Constantinopol ca faptul să fie împlinit pentru a se emoționa", căci scrisoarea Marelui Vizir către Prinț a venit prea târziu. Cât despre declarația că moneda princiară nu va fi admisă în Imperiu, ea nu-și avea rostul, de vreme ce Pașa de la Rusciuk se grăbise să ceară o anumită cantitate, imediat ce au fost puse pe piață. Piesele cu efigia lui Carol I sunt în circulație în Vilayet". Mellinet mai aflase că scrisoarea Vizirului a stârnit în așa hal iritarea Prințului, încât a amenințat că proclamă independența țării și numai intervențiile conjugate ale consulului prusac, ale lui I. Strat și ale lui Dim. Sturdza l-au calmat. După părerea lui, "prințul nu va da satisfacție Porții căci aceasta n-ar însemna decât un act de slăbiciune și o atingere a demnității naționale"²⁹.

În urma acestei adevărate agitații europene, la 5 mai, Ion Strat este trimis la Constantinopol să reglementeze problema, dar se întoarce peste două săptămâni fără nici un rezultat, deși ambasadorul francez îi dăduse tot concursul. Și contele Andrassy îi făgăduise sprijinul, însă atenționa că modul în care se procedase, fusese jignitor pentru Poartă³⁰, așa încât rămânea rezervat.

Într-o depeșă a ministrului de externe francez către Mellinet, din iunie 1870, se face un rezumat al chestiunii monedelor românești, începând din 1866. Aflăm că puținele monede de aur - în valoare de 20 de lei - cu efigia și legenda "Carol Principele Românilor", în 1868, au fost bătute la București. Cât despre cele ieșite din noua Monetărie și care făcuseră să curgă atâta cerneală în cancelariile

europene, se arată că Poarta, "dorind să ușureze o înțelegere printr-o concesiune, propune ori întoarcerea la Legea Brătianu, (1867) ori menținerea efigiei Prințului Carol, dar adăugând un semn, ca thurga-ua Sultanului, destinat să constate suzeranitatea Porții"³¹. Desigur, nu pentru o astfel de soluție se străduiseră românii.

Scrisoarea Prințului Carol din 8 iunie 1870, adresată Marelui Vizir vine să încheie această problemă. Cu multă abilitate, dar și cu fermitate, spune: "...contând pe o interpretare mai largă a facultății care ne-a fost concedată de Sublima Poartă (guvernul) a crezut că poate bate moneda românească așa cum este. A reveni acum la textul legii invocate de Altețea Voastră, ar însemna să știrbim autoritatea partidelor, care toate au acceptat moneda așa cum a fost bătută ultima dată. S-a constituit o nouă Cameră și ea, printr-o mare majoritate, i-a acordat încrederea sa ministerului. Pasiunile s-au calmat și cabinetul meu se simte puternic în autoritatea și creditul de care se bucură pentru a răspunde de ordinea din interior și, de asemenea, pentru a înlătura orice pretext al unei ingerințe externe. N-ar fi inoportun să trezim disensiuni acum înlăturate într-o problemă a cărei soluție, conformă cu dorințele țării, nu va aduce nici cea mai mică atingere principiilor care reglementează raporturile dintre România cu Imperiul Otoman?". În continuare își exprimă speranța că înalta bunăvoință a Sultanului va grăbi soluția dificultății existente," în sensul indicat (!), evident cel mai favorabil pentru întărirea legăturilor care ne unesc". Și încheia: "N-aș insista prea mult pe lângă Altețea Voastră asupra asigurărilor pe care am avut onoarea să vi le dau. Între Imperiu și România există o solidaritate de interese naturale. Tristește evenimentele ale prezentului îmi confirmă acest lucru"³².

Pentru a îndulci puțin tonul tranșant al scrisorii, Prințul trimitea un ajutor de 25.000 franci, pentru ajutorarea victimelor incendiului devastator care distrusese o bună parte din Constantinopol, la 8 iunie.

Trecând în revistă aceste câteva documente din Arhiva Ministerului Francez al Afacerilor Străine, am putut urmări modul în care erau percepuți și urmăriți primii pași făcuți de Prințul Carol și Guvernele tânărului stat român pentru dobândirea suveranității și independenței. Cu abilitate, dar cu mare hotărâre și perseverență, românii au știut să profite de orioe conjunctură pentru a impune politica faptului împlinit, de altfel singura cu sorți de izbândă în împrejurările date.

Erau primii pași ai unei domnii în care Prințul, apoi Regele Carol, a dovedit din plin simțul responsabilității, al datoriei, sobrietate, eficiență și o exemplară corectitudine și imparțialitate, principii pe care, înainte de toate, le aplica asupra sa.

Toate aceste calități și neobosita sa strădanie pentru propășirea și demnitatea tânărului stat român, în momente de mare dificultate, îl situează indiscutabil în galeria celor mai respectați făuritori ai României moderne.

NOTE

1. Sorin Liviu Damean, *Carol I al României. 1866-1881*, Iași, 2000, p. 229.
2. Paul Lindenberg, *Carol I Regele României*, București, 1915, p. 51.
3. S. L. Damean, *op. cit.*, p. 54.
4. *Memoriile Regelui Carol I al României (De un martor ocular)*, I, București, f.a., p. 77.
5. *Ibidem*, p. 83.
6. *Ibidem*, II, p. 9.
7. *Ibidem*, p. 34.
8. *Ibidem*, p. 47.
9. Dim. A. Sturdza, *Domnia Regelui Carol I. Fapte. Cuvântări. Documente*, București, 1906, p. 359.
10. A. N. I. C., *Casa Regală. Carol I*, inv. 725, 67/1866, f. 1 v.
11. Constanța Știrbu, *Circulația monetară în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza, în 130 de ani. Crearea sistemului monetar român modern*, București, 1977, pp. 356-360.
12. *Monitorul. Jurnal oficial al României*, nr. 89, 22 aprilie/4 martie și Kirilțescu, *Sistemul bănesc al leului și precursorii lui*, 1964 v I.
13. A. N. I. C., *Microfilme-Franța, Turcie-Bucharest*, R.14, c.357-358.
14. *Memoriile...*, vol. V, p. 4.
15. A.N.I.C., *Casa Regală*, loc. cit., 60/1869, pp. 3-5.
16. *Ibidem*, *Microfilme-Franța*, loc. cit., R.14, c. 366-367.
17. *Memoriile...*, vol. V, p. 34.
18. A.N.I.C., *Casa Regală*, loc. cit., 60/1869, f.1.
19. *Memoriile...*, vol. V, p. 35.
20. A.N.I.C., *Casa Regală*, loc. cit., 61/1869, f. 1-3.
21. *Memoriile...*, vol. V, p. 36.
22. A.N.I.C., *Microfilme-Franța*, loc. cit., Vol. 33, R.15, C. 276-282.
23. *Ibidem*, c. 333-334, c. 337; vol. 34, c. 30.
24. *Ibidem*, Vol. 34, c. 28-31.
25. *Memoriile...*, vol. V, pp. 76-77.
26. *Ibidem*, p. 5.
27. A.N.I.C., *Casa Regală*, loc. cit., 67/1866, f. 29-32.
28. *Ibidem*, *Microfilme-Franța*, loc. cit., R. 15 (Vol. 34), c. 121-122.
29. *Ibidem*, c. 162-164.
30. *Ibidem*, c. 207-208 și *Memoriile...*, pp. 97-101.
31. A.N.I.C., *Microfilme-Franța*, loc. cit., Vol. 34, R. 15, c. 275-276.
32. *Ibidem*, *Casa Regală*, loc. cit., 64/1866, c. 34-35.

DES DOCUMENTS DES ARCHIVES FRANCAISES SUR LA FONDATION DE LA MONNAIE NATIONALE, 1867-1870

Résumé

Le Prince Charles de Hohenzollern élu prince régnant des Principautés Unies Roumaines, en 1866, s'avera décidé de s'identifier aux ideaux de sa nouvelle patrie.

Après une difficile étape au début, à côté de ses collaborateurs de mérite: I. C. Brătiano, I. Ghica, Aleco et Nicolas Golesco, M. Kogălniceanu, Dim. Sturdza, I. Strat, etc., le Prince a réussi de s'imposer à la Sublime Porte comme Prince-régnant dans des conditions dignes pour l'état roumain.

En donnant cours à une subtile stratégie de fermeté et de constance il commença une minutieuse action diplomatique et publique qui devait porter à l'obtention de la souveraineté totale du pays.

Entre autres attributs de la souveraineté, le droit à la frappe de la monnaie était considéré prioritaire, tant pour le développement économique, que pour la politique générale.

Avant son voyage à Constantinople, pour la confirmation de son règne, le Prince Charles arracha à la Turquie, au préalable, la notification du droit à la monnaie nationale.

Mais l'accomplissement de cette aspiration fut retardé et "déprécié", conséquence de la prétention des Turcs que la monnaie soit marquée par le signe impérial qui rappelait la domination de la Sublime Porte.

Les Roumains ont ignoré cette notification en promulguant, en 1867, "la Loi pour la fondation de la monnaie nationale" et ont agissé rapidement en frappant les premières monnaies roumaines modernes, à l'effigie du Prince et la légende "Charles Prince des Roumains".

À la suite des protestations de la Porte et de l'Autriche - qui considéraient que la légende pouvait susciter des mouvements nationaux en Transylvanie, la France cessa, de frapper les monnaies roumaines dans son Hôtel de la Monnaie.

À l'instant, les Roumains ont fondé en 24 février 1870, à Bucarest, l'Hôtel de la Monnaie d'État (Monetăria Statului) et ici ont frappé des monnaies en or à l'effigie du Prince Charles, ignorant la marque de la Sublime Porte.

Comme les protestations de la Turquie ne tardent pas, la frappe est de nouveau arrêtée.

Tous ces efforts pour affirmer la volonté des Roumains d'avoir leur propre monnaie ont été attentivement poursuivis par le Ministère des Affaires Étrangères français, grâce aux rapports de ses agents accrédités auprès des Principautés aussi qu'à Vienne et Constantinople.

Leurs rapports, très méticuleux, relèvent des informations de fond en comble sur le problème de la monnaie roumaine, de même que sur la politique générale du pays.

En étudiant ces rapports, une conclusion claire se détache: la politique roumaine dans les premières années du règne de Charles de Hohenzollern était dirigée fermement et habilement vers un but essentiel des Roumains, l'indépendance du pays.